

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ

КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА «КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА
АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»

(КМАТ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ)

УХВАЛЕНО

Рішенням Вченої ради
Коледжу хореографічного
мистецтва
«КМАТ імені Сержа Лифаря»

Протокол № 5 від 30.06.2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Коледжу
хореографічного
мистецтва «КМАТ імені Сержа
Лифаря»

Вячеслав КОЛОМІЄЦЬ

30 червня 2025 року

**ХАРАКТЕРНИЙ ТАНЕЦЬ
ТА НАРОДНО-СЦЕНІЧНА ХОРЕОГРАФІЯ**

РОБОЧА ПРОГРАМА

III курс

освітнього компонента підготовки бакалавра

галузь знань 02 "КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО"

спеціальність 024 "ХОРЕОГРАФІЯ"

Київ – 2025

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін (протокол № 7 від 30.06.2025 р.)

Обговорено та затверджено на засіданні Вченої ради КМАТ імені Сержа Лифаря (протокол № 5 від 30.06.2025 р.)

Укладач:

Афанасьєв С. М., доцент, заслужений артист України, доцент кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря.

Викладач:

Афанасьєв С. М., доцент, заслужений артист України, доцент кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря.

Характерний танець та народно-сценічна хореографія. Робоча програма освітнього компонента підготовки бакалавра. / Уклад.: Афанасьєв С.М. – К.: КМАТ імені Сержа Лифаря, 2025 р. – 25 с.

© КМАТ імені Сержа Лифаря, 2025

ЗМІСТ

Опис освітнього компонента.....	4
Мета та завдання освітнього компонента.....	5
Програма освітнього компонента.....	8
Структура освітнього компонента.....	18
Теми практичних занять.....	18
Теми індивідуальних занять.....	18
Теми для самостійного опрацювання.....	19
Методи та форми навчання.....	19
Методи та форми контролю.....	19
Критерії оцінювання.....	19
Методичне забезпечення.....	23
Рекомендована література.....	24

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЕКТС – 2	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Цикл спеціальної підготовки
		Денна форма навчання
	Спеціальність 024 Хореографія	Рік підготовки
		3-й
		Семестр
		V-VI-й
Загальна кількість годин – 60	Рівень вищої освіти Бакалавр	Лекції
		-
		Практичні заняття
		34
		Індивідуальні заняття
		2
		Самостійна робота
		24
		Вид контролю: 6 семестр - екзамен

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання - 60% / 40%.

2. Мета та завдання освітнього компонента.

Метою освітнього компонента є формування у здобувачів освіти системи професійних знань, умінь і навичок, необхідних для опанування характерного танцю як складової академічної хореографії; розвиток технічної, стильової та образно-виконавської культури танцівника; підготовка до виконання характерних партій у балетному та сучасному сценічному репертуарі.

Завдання вивчення освітнього компонента

- опанування методикою виконання рухів характерного танцю біля опори та на середині залу в різних національно-стильових характеристиках;
- вивчення та аналіз зразків хореографічної спадщини характерного танцю;
- оволодіння специфічними педагогічними й методичними прийомами викладання характерного танцю.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач освіти повинен:

знати:

- виражальні засоби характерного танцю;
- манеру та техніку виконання характерного танцю, його стильові особливості;
- історію становлення й національні особливості танців різних народів;
- специфіку сценічного народного костюму в характерному танці;
- лексичний матеріал класичної спадщини характерного танцю та його застосування в сучасному балетному театрі.

вміти:

- грамотно й стилістично коректно демонструвати елементи, комбінації та манеру виконання характерного танцю;
- застосовувати набуті навички у навчальній, репетиційній та сценічній практиці;
- аналізувати та інтерпретувати характерний танець відповідно до образних і драматургічних завдань.

Опанування освітнім компонентом сприяє формуванню наступних спеціальних (фахових) **компетентностей**:

СК14. Здатність забезпечувати високий рівень володіння танцювальними техніками, виконавськими прийомами, застосовувати їх як виражальний засіб.

СК15. Здатність застосовувати набуті виконавські навички в концертно-сценічній діяльності, підпорядковуючи їх завданням хореографічного проєкту.

Опанування освітнім компонентом сприяє наступним **результатам навчання**:

ПР19. Знаходити оптимальні виконавські прийоми для втілення хореографічного образу.

ПР20. Вдосконалювати виконавські навички і прийоми в процесі підготовки та участі у фестивалях і конкурсах.

Порівняльна таблиця узгодженості тем ОК із СК та ПР

Тема	Спеціальні компетентності (СК)	Програмні результати навчання (ПР)	Відображення в тематиці
Тема 11. Вправи біля опори та на середині залу (третій рівень складності)	СК14, СК15	ПР19, ПР20	Досягнення високого рівня технічної майстерності через складні координаційні, темпоритмічні та силові вправи; інтеграція техніки характерного танцю у сценічну форму.
Тема 12. Елементи польського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду	СК14, СК15	ПР19, ПР20	Опанування національно-стильових ознак польського характерного танцю, формування сценічної манери та застосування технічних прийомів у постановці етюду.
Тема 13. Елементи угорського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду	СК14, СК15	ПР19, ПР20	Розвиток віртуозності, динаміки та ритмічної виразності на основі угорської танцювальної традиції; створення сценічно завершеної етюдної композиції.
Тема 14. Елементи циганського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду	СК14, СК15	ПР19, ПР20	Формування яскравої емоційної та артистичної виразності, засвоєння імпровізаційних і темпераментних виконавських прийомів у межах характерного танцю.

Теми третього курсу спрямовані на досягнення **високого рівня технічної, стилістичної та сценічної майстерності** здобувачів освіти. Ускладнення вправ біля опори та на середині залу (третій рівень складності) забезпечує поглиблений розвиток спеціальних компетентностей **СК14** і **СК15**, необхідних для професійної концертно-сценічної діяльності.

Вивчення польського, угорського та циганського характерних танців розширює художній кругозір здобувачів освіти, формує здатність **точно**

відтворювати національно-стильові особливості, поєднувати технічну досконалість із артистичною виразністю та створювати цілісні етюдні хореографічні форми.

Програмні результати навчання **ПР19** та **ПР20** реалізуються через практичну постановочну роботу, що сприяє вдосконаленню виконавських прийомів, підготовці до участі у концертних виступах, фестивалях і конкурсах, а також формуванню професійної готовності до сценічної діяльності в різних жанрово-стильових контекстах.

3. Програма освітнього компонента

РОЗДІЛ 5. УРОК ХАРАКТЕРНОГО ТАНЦЮ БІЛЯ ОПОРИ ТА СЕРЕДИНИ ЗАЛУ (ТРЕТІЙ РІВЕНЬ СКЛАДНОСТІ). ЕЛЕМЕНТИ ПОЛЬСЬКОГО ХАРАКТЕРНОГО ТАНЦЮ

Тема 11. Вправи біля опори та середині залу (третій рівень складності).

Здобувач освіти демонструє технічно стабільне, динамічне та стилістично вивірене виконання вправ третього рівня складності біля опори й на середині залу, готовність до виконання віртуозних елементів і складних танцювальних комбінацій.

Практичне заняття

Мета: удосконалення техніки виконання вправ біля опори та на середині залу в характерному танці третього рівня складності; розвинути високу координацію, силу, витривалість, стрибковість і рухливість; сформувати впевнену національно-стильову манеру виконання та готовність до виконання складних технічних і віртуозних елементів у просторі.

Завдання:

- закріпити та поглибити техніку виконання ускладнених вправ біля опори і на середині залу;
- сформувати навички поєднання елементів характерного танцю зі стрибками, піруетами та швидкісними рухами;
- удосконалити координацію рухів ніг, рук і корпусу в складних комбінаціях;
- розвивати динамічну та ритмічну виразність виконання.

Зміст практичного заняття:

Вправи біля опори:

Глибокі присідання (*grand plié*) за I прямою позицією з поворотом колін.

Ковзання стопою по підлозі (*battements tendus*):

- із збільшеною кількістю переведень стопи з носка на каблук і у більш швидкому темпі.

Каблучні вправи:

- у сполученні з дрібними вистукуваннями;

Маленькі кидки (*battements tendus jetés*):

- з ударом каблука опорної ноги в напівприсіданні;
- наскрізні маленькі кидки з ударом каблука опорної ноги;
- «віяло» з підскоками на опорній нозі.

Коло ногою по підлозі (*rond de jambe et rond de pied par terre*):

- у сполученні з нахиляннями і перегинаннями корпусу;
- на повному присіданні (для чоловіків).

Повороти стопи (*pas tortillé*):

- з додаванням стрибка.

М'які розвороти ноги (battement fondu):

- в сполученні з колоподібними рухами по підлозі на 45° або 90°;
- у сполученні з піруетами.

Вправи з ненапруженою стопою (flic-flac):

- з подвійним мазком півпальцями робочої ноги «від себе»(double flic).

Відкривання ноги на 90° (battements developpés):

- з додаванням стрибка.

Великі кидки (grands battements jetés):

- «віялом» у сполученні зі стрибком;
- у сполученні з піруетом;
- у сполученні з «кабріолем».

Вправи обличчям до станка:

- зіскоки на півпальці за I зворотною позицією та на каблуки за II виворітною позицією;
- «повзунець» з ударом стопою об підлогу (однією рукою за станок).

Вправи на середині залу:

Вправи на середині залу спрямовані на опрацювання рухів рук, корпусу та голови в манері й характері народно-сценічних танців, що вивчаються. Особлива увага приділяється точності й чистоті виконання вправ і рухів, формуванню музикальності, ритмічної точності та художньої виразності під час виконання танцювальних елементів.

У процесі занять здійснюється вивчення підготовчих вправ до віртуозних рухів народно-сценічних танців, що опановуються на середині залу, з метою поступового ускладнення техніки, розвитку координації та забезпечення готовності до виконання складних технічних елементів.

Індивідуальне заняття

Мета: удосконалення індивідуальних навичок виконання вправ біля опори та/або на середині залу на основі матеріалу з урахуванням рівня підготовки здобувача освіти.

Завдання

- індивідуально відпрацювати окремі танцювальні елементи біля опори та/або на середині залу;
- скоригувати технічні помилки, допущені під час групових занять.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає значення ускладнених вправ біля станка для підготовки до роботи на середині залу?
2. Як формується музикальність і художньо-виконавська виразність під час виконання вправ на середині залу?
3. Які критерії свідчать про готовність здобувача освіти до виконання складних і віртуозних елементів у просторі?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати літературу з теми заняття.

2. Проаналізувати відеофрагмент уроку або концертного номера характерного танцю з використанням ускладненої техніки та визначити застосовані елементи.
3. Самостійно відпрацювати 2–3 ускладнені вправи біля станка (на вибір), звертаючи увагу на техніку, координацію та музикальність.
4. Здійснити самоаналіз власного виконання вправ третього рівня складності (техніка, координація, витривалість, манера) та визначити напрями подальшого вдосконалення.

Література

Основна

1. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККіМ, 2007. – 306 с. PDF
2. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.
3. Зубатов С. Стиль викладання в хореографії. Київ : Ліра-К, 2019. 92с.
4. Зубатов С. Танцювальні композиції та етюди українських народних танців: навч. посіб.- Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. – 376 с.
5. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККіМ, 2008. – 151 с. URL: <https://studfile.net/preview/10035443/>
6. Лісовська Н. Ю. Теорія та методика народно-сценічного танцю: навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей: 024 Хореографія; 014 Середня освіта. Хореографія. 2 – вид. доповнене. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2021. – 178 с.
7. Морозов А. І. Віртуозні рухи як феномен народного хореографічного мистецтва. Молодий вчений. 2017. № 8 (48). С. 60–63. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/8/15.pdf>

Додаткова

8. Грек В. А. Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії. Актуальні питання культурології. Випуск 17/2017 С. 168-172. PDF
9. Морозов А. І. До проблеми вивчення чоловічих віртуозних рухів в українському народно-сценічному танці. Мистецтвознавчі записки. 2014. Вип. 26. С. 309–316. PDF

Тема 12. Елементи польського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду

Мазурка— польська музично-танцювальна форма, що ґрунтується на стилізованих народних танцях у тридольному метрі, переважно жвавого темпу. Її характерною ознакою є виразний ритмічний акцент з несистематичним перенесенням сильної долі на другу або третю долю

такту, що зумовлює своєрідну пружність, імпульсивність і танцювальну динаміку мазурки.

Основні елементи:

- положення ніг і рук;
- хвилеподібний рух руки («вісімка»);
- польський «ключ» (удар каблуками) – одинарний, подвійний;
- «заклучення» – одинарне, подвійне;
- упадання вбік у напівприсіданні з наступними двома переступаннями за

III позицією (*pas balancé*);

– «перебір» – на місці з боку в бік у напівприсіданні за I прямою позицією (*pas de bourrée*);

– «отбіане» – ковзання однією ногою вперед із наступним підбиванням її другою ногою в напівприсіданні;

– легкий біг (*pas couru*) - основний хід «Мазурки»;

– «па галя» – основний хід «Мазурки»;

– «кабріоль» – підбивання ноги, відкритої вбік на носок у прямому положенні.

Танцювальні комбінації на основі вивчених елементів.

Танцювальний етюд на основі вивчених комбінацій. (фрагмент з балету «Коппелія» муз. Л. Деліба)

Практичне заняття

Мета: набуття навичок виконання танцювальних елементів «Мазурки»; засвоєння національно-стильової манери польського народно-сценічного танцю; розвиток координації, музичальності і виконавської виразності шляхом поєднання вивчених елементів у танцювальні комбінації та танцювальний етюд на прикладі фрагменту з балету «Коппелія» муз. Л. Деліба.

Завдання:

- ознайомити з характерними особливостями стилю, манери та ритміки «Мазурки»;
- засвоїти основні положення ніг і рук, властиві даному танцю;
- сформулювати уявлення про специфіку виконання польських народно-сценічних елементів у класичному балеті;
- виховувати повагу до національних танцювальних традицій;
- формувати відчуття стилю та ансамблевості;
- розвивати артистизм і сценічну впевненість.

Питання для самоперевірки

1. Що таке «Мазурка» як музично-танцювальна форма та які її основні ритмічні особливості?
2. Які положення ніг і рук є типовими для «Мазурки»?
3. У чому полягає техніка виконання хвилеподібного руху руки («вісімка»)?
4. Що таке польський «ключ» і які його різновиди використовуються в «Мазурці»?

5. Яке значення мають елементи «заклучення» в композиції танцю?
6. Охарактеризуйте рухи *pas balancé* та *pas de bourrée* в манері «Мазурки».
7. Які особливості виконання руху «отбіане»?
8. Які рухи є основними ходами «Мазурки» та чим вони відрізняються за характером?
9. У чому полягає специфіка виконання мазурки в класичному балеті (на прикладі балету «Коппелія» Л. Деліба)?
10. Які критерії свідчать про стилістично вивірене виконання «Мазурки»?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати літературу з теми заняття.
2. Переглянути фрагмент мазурки з балету «Коппелія» Л. Деліба та проаналізувати ритмічні акценти, манеру виконання й характер рухів.
3. Самостійно відпрацювати основні елементи «Мазурки» (положення ніг і рук, «вісімку», польський «ключ», *pas balancé*, *pas couru*) з дотриманням стилю та ритміки.
4. Проаналізувати власне виконання «Мазурки» (ритм, координація, манера, артистизм) та визначити напрями подальшого вдосконалення.

Література

Основна

1. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККиМ, 2007. – 306 с. PDF
2. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.
3. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККиМ, 2008. – 151 с. URL: <https://studfile.net/preview/10035443/>
4. Лісовська Н. Ю. Теорія та методика народно-сценічного танцю: навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей: 024 Хореографія; 014 Середня освіта. Хореографія. 2 – вид. доповнене. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2021. – 178 с.

РОЗДІЛ 6. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ХАРАКТЕРНОГО УГОРСЬКОГО ТА ЦИГАНСЬКОГО ТАНЦЮ

Тема 13. Елементи угорського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.

Чардаш — угорський народний танець, який у класичному балеті набув поширення як характерний номер. Він вирізняється переважно парним виконанням, синкопованим ритмом і контрастною двочастинною

структурою: повільною частиною та швидкою У балетних постановках Чардаш використовується для надання динаміки, емоційної напруги й яскравого національного колориту, зокрема в балеті «Коппелія».

Основні елементи:

- положення рук (відмінність від польського танцю «Мазурка»);
- положення ніг;
- потрібні переступання (pas balancé);
- «ключ» – удар каблуками (одинарний, подвійний).
- «боказо» («ключ»);
- «заклучення» (одинарне, подвійне);
- опускання на коліно.

Основні кроки танцю:

- із наступними кроками;
- крок на півпальцях і підведення другої ноги у V відкриту позицію.
- біг у повороті з зіскоком у II позицію;
- «кабріоль» (крок із приставлянням);
- «кабріоль» за I прямою позицією, під час стрибка – подвійний удар ногами, витягнутими в підйомі.

– «перебір» – на місці з боку в бік у напівприсіданні за I прямою позицією (pas de bourrée);

– «віршовочка» на півпальцях (на місці, з просуванням назад, із просуванням уперед, у повороті).

– повороти в парі.

Танцювальні комбінації на основі вивчених елементів.

Танцювальний етюд на основі вивчених комбінацій. (фрагмент з балету «Коппелія» муз. Л. Деліба)

Практичне заняття

Мета: набуття навичок виконання основних елементів угорського характерного танцю «Чардаш»; засвоєння національно-стильової манери виконання; розвиток координації, музикальності, динамічної й художньо-виконавської виразності шляхом поєднання вивчених елементів у танцювальні комбінації та танцювальний етюд на прикладі фрагменту з балету «Коппелія» муз. Л. Деліба.

Завдання:

- ознайомити з характерними особливостями стилю, ритміки та структури танцю «Чардаш»;
- сформулювати уявлення про відмінності манери виконання «Чардашу» та «Мазурки»;
- засвоїти основні положення рук і ніг, характерні для угорського танцю.
- розвивати координацію, силу, витривалість і динамічну чіткість рухів;
- удосконалювати музикальність і ритмічну точність, особливо в синкопованому ритмі;

- виховувати повагу до угорських національних танцювальних традицій;
- формувати відчуття стилю, партнерства та ансамблевості;
- розвивати артистизм і сценічну виразність.

Питання для самоперевірки

1. Що таке «Чардаш» як угорський народний і характерний танець у класичному балеті?
2. Які особливості ритміки та структури «Чардашу» (повільна й швидка частини)?
3. Які відмінності манери виконання «Чардашу» та польського танцю «Мазурка»?
4. Які положення рук є характерними для угорського танцю?
5. У чому полягає техніка виконання потрійних переступань (pas balancé)?
6. Яке значення мають удари каблуками («ключ», «боказо») у формуванні характеру танцю?
7. Які функції виконують елементи «заключення» та опускання на коліно?
8. У чому полягає специфіка виконання «кабріолі» в угорському танці?
9. Яке значення має рух «вірьовочка» на півпальцях у лексиці «Чардашу»?
10. Як танцювальні комбінації готують виконавця до постановки етюду?
11. У чому полягає особливість використання чардашу в балеті «Коппелія» Л. Деліба?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати літературу з теми заняття.
2. Переглянути фрагмент «Чардашу» з балету «Коппелія» Л. Деліба та проаналізувати ритміку, манеру виконання й характер рухів.
3. Скласти порівняльну характеристику манери виконання танців «Чардаш» і «Мазурка» (ритм, положення рук, характер рухів).
4. Самостійно відпрацювати основні елементи «Чардашу» (положення рук і ніг, pas balancé, удари каблуками, «вірьовочку») з дотриманням угорської стилістики.
5. Проаналізувати власне виконання чардашу (координація, ритмічна точність, манера, партнерство) та визначити індивідуальні напрями вдосконалення.

Література

Основна

1. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККіМ, 2007. – 306 с. PDF
2. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня

акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.

3. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККиМ, 2008. – 151 с. URL: <https://studfile.net/preview/10035443/>

4. Лісовська Н. Ю. Теорія та методика народно-сценічного танцю: навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей: 024 Хореографія; 014 Середня освіта. Хореографія. 2 – вид. доповнене. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2021. – 178 с.

Тема 14. Елементи циганського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.

Циганський характерний танець вирізняється яскравою емоційністю, імпровізаційною свободою, стрімким темпом, виразною пластикою корпусу, активною роботою плечей і рук, а також віртуозними притупами (дробами). Характерною є динамічна драматургія виконання — поступовий перехід від повільного, експресивно-виразного початку до швидкого, темпераментного фіналу.

Основу лексики становлять:

- рухи плечима та корпусом — ритмічні струшування («циганочка»), поєднані з гордою поставою;
- робота рук і кистей — хвилеподібні, м'які, безперервні рухи («циганська хвиля»);
- гра зі спідницею (у жіночому виконанні) — піднімання подолу, хвилі, «крила», «павич»;
- плескання — ритмічні удари долонями по плечах або стегнах (у чоловічому виконанні);
- ходи й кроки — «циганський крок» із припаданням, дрібні ковзні кроки, бокові перескоки;
- притупи (доби) — складні ритмічні удари носком, каблуком і всією стопою з поступовим прискоренням;
- оберти та стрибки — швидкі повороти («циганський оберт», «дзига»);
- чоловіча лексика — глибокі присядки, віртуозні стрибки.

Танцювальні комбінації на основі вивчених елементів.

Танцювальний етюд на основі вивчених комбінацій. (фрагмент з балету «Дон Кіхот» муз. Л. Мінкуса)

Практичне заняття

Мета: набуття навичок виконання основних елементів циганського характерного танцю; засвоєння характерної пластики рук, корпусу й плечей, віртуозної ритміки дробів і притупів; розвиток координації, музикальності, артистизму та сценічної виразності.

Завдання:

- ознайомити з особливостями стилю, темпераменту та манери циганського танцю;

- засвоїти характерні положення ніг, рук і корпусу;
- сформувати уявлення про специфіку жіночої та чоловічої виконавської лексики.
- розвивати координацію, швидкість, витривалість, гнучкість корпусу;
- удосконалювати ритмічну точність і динамічність виконання;
- формувати імпровізаційність та артистичну свободу.

Питання для самоперевірки

1. Які характерні риси циганського характерного танцю?
2. У чому полягає особливість емоційної та імпровізаційної манери виконання цього танцю?
3. У чому полягає драматургія розвитку циганського танцю (від повільного початку до швидкого фіналу)?
4. Як поєднання окремих елементів у комбінації сприяє підготовці до постановки етюд?
5. Які виконавські якості (координація, витривалість, артистизм) є визначальними для цього стилю?
6. У чому полягає специфіка використання циганського танцю в балеті «Дон Кіхот» Л. Мінкуса?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати літературу з теми заняття.
2. Переглянути відеофрагмент циганського танцю (або фрагмент з балету «Дон Кіхот») та визначити використані рухи, ритмічні прийоми й манеру виконання.
3. Самостійно відпрацювати:
 - рухи плечима («циганочка»);
 - «циганську хвилю» руками;
 - дрібні притупи (дробі);
 - основний хід із припаданням.
4. Здійснити самоаналіз власного виконання (ритмічність, координація, пластика, виразність, артистизм) та визначити індивідуальні напрями вдосконалення.

Література

Основна

1. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККиМ, 2007. – 306 с. PDF
2. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.
3. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККиМ, 2008. – 151 с. URL: <http://studfile.net/preview/10035443/>

4. Лісовська Н. Ю. Теорія та методика народно-сценічного танцю: навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей: 024 Хореографія; 014 Середня освіта. Хореографія. 2 – вид. доповнене. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2021. – 178 с.

Іспит

Іспит передбачає відкритий практичний показ вивченого матеріалу:

- урок характерного танцю біля опори та на середині залу (III рівень складності);
- танцювальні етюди на основі елементів характерних польського, угорського та циганського танців.

4. Структура освітнього компонента

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		Лек.	Пр.	Сем.	Інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7
V СЕМЕСТР						
РОЗДІЛ 5. УРОК ХАРАКТЕРНОГО ТАНЦЮ БІЛЯ ОПОРИ ТА СЕРЕДИНИ ЗАЛУ (ТРЕТІЙ РІВЕНЬ СКЛАДНОСТІ). ЕЛЕМЕНТИ ПОЛЬСЬКОГО ХАРАКТЕРНОГО ТАНЦЮ						
Тема 11. Вправи біля опори та середині залу (третій рівень складності).	16		8		2	6
Тема 12. Елементи польського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	14		8			6
Усього годин V семестр:	30		16		2	12
VI СЕМЕСТР						
РОЗДІЛ 6. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ХАРАКТЕРНОГО УГОРСЬКОГО ТА ЦИГАНСЬКОГО ТАНЦЮ						
Тема 13. Елементи угорського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	16		10			6
Тема 14. Елементи циганського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	14		8			6
Усього годин за VI семестр:	30		18			12
Разом за 3 курс:	60		34		2	24

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Лекції даним курсом не передбачені	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вправи біля опори та середині залу (третій рівень складності).	8
2	Елементи польського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	8
3	Елементи угорського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	10
4	Елементи циганського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	8
	Разом	34

7. Теми індивідуальних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вправи біля опори та середині залу (третій рівень складності).	2
	Разом	2

8. Теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вправи біля опори та середині залу (третій рівень складності).	6
2	Елементи польського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	6
3	Елементи угорського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	6
4	Елементи циганського характерного танцю: особливості, стиль та манера виконання. Постановка етюду.	6
	Разом	24

9. Методи та форми навчання

- вербально-образні — пояснення, інструктаж, словесні коментарі, образні характеристики рухів;
- наочні — показ і демонстрація рухів та комбінацій, спостереження за виконанням;
- практичні — безпосереднє виконання вправ, рухів і танцювальних комбінацій;
- самостійна робота — опрацювання навчально-методичної літератури та відеоматеріалів, аналітичні завдання, самостійне виконання вправ і комбінацій.

10. Методи та форми контролю

Демонстрація набутих практичних навичок; іспит у формі практичного показу вивченого матеріалу.

11.Критерії оцінювання

Підсумкова оцінка з іспиту освітнього компонента формується за 100-бальною шкалою та складається з результатів поточної роботи (60 балів) і відкритого практичного показу (40 балів) з подальшим переведенням у шкалу ECTS.

Критерії оцінювання поточної роботи

Тема 11. Вправи біля опори та на середині залу	
Техніка виконання	3
Координація та контроль руху	3
Фізична підготовленість	3
Музикальність	3
Національно-стильова манера	3
Разом	15
Тема12. Танцювальний етюд на основі елементів польського характерного танцю	
Координація в просторі	3
Артистичність	3
Музикальність	3
Національно-стильова манера	3
Робота в ансамблі	3
Разом	15
Тема13. Танцювальний етюд на основі елементів угорського характерного танцю	
Координація в просторі	3
Артистичність	3
Музикальність	3
Національно-стильова манера	3
Робота в ансамблі	3
Разом	15
Тема 14. Танцювальний етюд на основі елементів циганського характерного танцю	
Координація в просторі	3
Артистичність	3
Музикальність	3
Національно-стильова манера	3
Робота в ансамблі	3
Разом	15
Бали, накопичені протягом року	60

Тема 11. Вправи біля	Тема 12. Танцювальний	Тема13. Танцювальний	Тема 14. Танцювальний	Бали, накопичені
-------------------------	--------------------------	-------------------------	--------------------------	---------------------

<i>опори та на середині залу</i>	<i>етюд на основі елементів польського характерного танцю</i>	<i>етюд на основі елементів угорського характерного танцю</i>	<i>етюд на основі елементів циганського характерного танцю</i>	<i>протягом року</i>
15	15	15	15	60

Критерії оцінювання на відкритому практичному показі

<i>Вправи біля опори та на середині залу</i>	<i>Танцювальний етюд на основі елементів польського характерного танцю</i>	<i>Танцювальний етюд на основі елементів угорського характерного танцю</i>	<i>Танцювальний етюд на основі елементів циганського характерного танцю</i>	<i>Практичний показ</i>
10	10	10	10	40

<i>Бали, накопичені протягом року</i>	<i>Практичний показ</i>	<i>Загальна оцінка</i>
60	40	100

Оцінка «А» – відмінно: здобувач освіти досконало володіє навчальним матеріалом; під час практичного показу демонструє високий рівень сформованості виконавських компетентностей, технічну точність, музикальність, стилістичну вивіреність та художню виразність виконання.

Оцінка «В» – дуже добре: здобувач освіти впевнено володіє навчальним матеріалом; під час практичного показу демонструє достатньо високий рівень виконавських компетентностей, допускаючи окремі незначні технічні або стилістичні неточності, що не впливають на цілісність виконання.

Оцінка «С» – добре: здобувач освіти загалом володіє навчальним матеріалом; під час практичного показу демонструє сформовані виконавські компетентності, однак у виконанні наявні помітні технічні, координаційні або стилістичні неточності.

Оцінка «D» – задовільно: здобувач освіти засвоїв основний навчальний матеріал; під час практичного показу виконавські компетентності виявляються на мінімально допустимому рівні, виконання нестабільне, потребує корекції з боку викладача.

Оцінка «Е» – достатньо: здобувач освіти володіє навчальним матеріалом фрагментарно; під час практичного показу демонструє низький рівень сформованості виконавських компетентностей, з численними помилками технічного та стилістичного характеру.

Оцінка «FX» – незадовільно, з можливістю повторного складання: здобувач освіти не досяг мінімально необхідного рівня сформованості виконавських компетентностей; під час практичного показу виявляє суттєві технічні, координаційні та стилістичні помилки, однак має потенціал для усунення недоліків за умови додаткової підготовки та повторного складання.

Оцінка «F» – незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни: здобувач освіти не засвоїв навчальний матеріал; під час практичного показу не демонструє необхідного рівня виконавських компетентностей, що унеможлиблює зарахування результатів навчання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Навчально – методичний комплекс освітнього компонента.

13. Рекомендована література

Основна

1. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККиМ, 2007. – 306 с. PDF
2. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.
3. Зубатов С. Стиль викладання в хореографії. Київ : Ліра-К, 2019. 92с.
4. Зубатов С. Танцювальні композиції та етюди українських народних танців: навч. посіб.- Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. – 376 с.
5. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККиМ, 2008. – 151 с. URL: <https://studfile.net/preview/10035443/>
6. Колосок О. Майстри народно-сценічного танцю : біографічний довідник / уклад. О.П.Колосок. – К. : ДАКККиМ, 2008. – 116 с.
7. Лісовська Ніна Юріївна. Теорія та методика народно-сценічного танцю: навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей: 024 Хореографія; 014 Середня освіта. Хореографія. 2 – вид. доповнене. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2021. – 178 с.
8. Морозов А. І. Віртуозні рухи як феномен народного хореографічного мистецтва. Молодий вчений. 2017. № 8 (48). С. 60–63. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/8/15.pdf>
9. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : матер. Х Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 05–06 червня 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. 141 с. PDF
10. Теорія і методика народно-сценічного танцю: Конспект лекцій з навчальної дисципліни / А.М. Чернишова. – Житомир, 2018. – 124 с. PDF

Додаткова

11. Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії: Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. : 17.00.01 / Д. П. Бернадська; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. - К., 2005. - 20 с. - укр. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2013_7_11
12. Грек В. А. Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії. Актуальні питання культурології. Випуск 17/2017 С. 168-172. PDF
13. Дяченко Н. О. Педагогічні задачі у професійній підготовці майбутніх викладачів : навч. посібник – Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. – 84с.
14. Культурні домінанти ХХІ століття: мистецька освіта : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. / упор. С. В. Шалапа. Київ, 30 вересня 2022 р. Київ : НАКККиМ, 2022. 226 с. PDF

15. Морозов А. І. До проблеми вивчення чоловічих віртуозних рухів в українському народно-сценічному танці. Мистецтвознавчі записки. 2014. Вип. 26. С. 309–316. PDF
16. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 20–21 травня 2020 р. Київ : НАКККиМ, 2020. 216 с. PDF
17. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 01–02 червня 2023 р.). Київ : НАКККиМ, 2023. 219 с. PDF
18. Реброва О.Є. Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проекції педагогіки мистецтва: [монографія] / О.Є.Реброва. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – 295с. PDF